EVEREST

2051

tamadres.com

GEORGES PEREC

7 Mart 1936'da Paris'te doğdu. 2. Dünya Savaşı sırasında Polonya asıllı babası Icek Peretz (1909-1940) cephede, annesi Cyrla Szulewicz (1913-1943) Auschwitz'te hayatını kaybetti. Bu iki kayboluş bütün yaşamını ve yapıtını belirledi. Halası Esther Bienenfeld tarafından evlat edinildi. 1954'te başladığı tarih öğrenimini yarım bıraktı. Erken yaşlardan itibaren çok sayıda roman, öykü, deneme kaleme aldı ama bunların çok azı o dönemde yayınlandı. 1960'ta Paulette Pétras ile evlendi. 1962'de CNRS'te arşiv görevlisi olarak çalışmaya başladı. *Lettre Nouvelles*, *N.R.F.*, *Partisans* ve Paul Virilio ile birlikte kurdukları *Cause Commune* gibi dergilerde yazdı. 1965 yılında yayımlanan ilk romanı *Şeyler* ile Renaudot Ödülü'nü kazandı. 1967 yılında, 1960'ta Raymond Queneau ve François Le Lionnais tarafından kurulmuş olan OULIPO grubuna (Ouvroir de Littérature Potentielle - Potansiyel Edebiyat İşliği) katıldı. 1978'de *Yaşam Kullanma Kılavuzu* ile Médicis Ödülü'ne değer görüldü. Bu dönemde CNRS'teki işini de bırakarak kendisini tamamen yapıtına adadı. Akciğer kanserine yakalanarak, 3 Mart 1982'de Ivry-sur-Seine'de (Val-de-Marne) hayata veda etti, külleri Père-Lachaise mezarlığına defnedildi.

Başlıca yapıtları: *Şeyler*, 1965; *Bahçedeki Gidonları Kromajlı Pırpır da Neyin Nesi?*, 1966; *Uyuyan Adam*, 1967; *Kayboluş*, 1969; *Karanlık Dükkân*, 1973; *Mekân Feşmêkan*, 1974; *W ya da Bir Çocukluk Hatırası*, 1975; *Bir Paris Semtinin Tüketilme Denemesi*, 1975; *Yaşam Kullanma Kılavuzu*, 1978; *Harikalar Odası*, 1979.

kanadrs.com

GEORGES PEREC & OULIPO

KIŞ YOLCULUĞU VE PEŞİNDEKİ ÖYKÜLER

kitapdiyes.com

Çevirenler

Ömer Aygün, Zeynep Bengü, Şule Çiltaş,
Sosi Dolanoğlu, Ayşe Ece, Armağan Ekici, Ebru Erbaş,
Ayberk Erkay, Elif Gökteke, Gülay Oktar, Saadet Özen,
Nihan Özyıldırım, Orçun Türkay, İnci Uysal, Birsel Uzma,
Cemal Yardımcı, İsmail Yerguz, Ebru Yılmaz

Hazırlayan

Ayberk Erkay

§

Yayın No **2051**
Çağdaş Dünya Edebiyatı **285**

Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler
Georges Perec & Oulipo

Kitabın Özgün Adı: *Le Voyage d'hiver & ses suites*

Yayına Hazırlayan: Ayberk Erkay
Kapak Tasarımı: Kardelen Akçam
Sayfa Tasarımı: Muzaffer Aysu
Düzeltmen: Tuğçe Uzel

© 2013, Georges Perec
© 2021, bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Temmuz 2021

ISBN 978-605-185-618-6
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 513 34 20-21 Faks: (0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

tamadres.com

İÇİNDEKİLER

Ayberk Erkay, *Sunuş* 7

Georges Perec, *Kış Yolculuğu* 13
Jacques Roubaud, *Kuş Yolculuğu* 25
Hervé Le Tellier, *Hitler'in Yolculuğu* 53
Jacques Jouet, *Hinterreise* 81
Ian Monk, *Hoover'ın Yolculuğu* 101
Jacques Bens, *Arvers'in Yolculuğu* 123
Michelle Grangaud, *Farklı Bir Yolculuk* 145
François Caradec, *Kurdun Yolculuğu* 163
Reine Haugure, *Dize Yolculuğu* 183
Harry Mathews, *Kadehlerin Yolculuğu* 203
Mikhaïl Gorliouk, *Bir Gece Eğer Bir Kış Yolculuğu* 225
Frédéric Forte, *Rüyalarda Yolculuk* 237
Jacques Jouet, *Büyük Cam'ın Yolculuğu* 257
Reine Haugure, *H… Ver…'nin Yolculuğu* 275
Hugo Vernier, *Cehennem Yolculuğu* 313
Michèle Audin, *IV-R-16* 327
Paul Fournel, *Hébert'in Yolculuğu* 347
Marcel Bénabou, *Dilbaz Yolculuk* 361
H. Ver…, *Muhtelif Yolculuklar (Metin ve çizimlerin derlenmesi, dipnotlar ve sunuş: Étienne Lécroart)* 383
Paul Braffort, *Yvert'in Yolculuğu* 417
Daniel Levin Becker, *Karanlık Yolculuk* 445
Jacques Roubaud, *Arayış Yolculuğu (Sonsöz, sonsöze son ek ve iki dipnot)* 470

tamadres.com

tamadres.com

Sunuş

Ayberk Erkay

Kış Yolculuğu'na,

Yazının kâşifleri Georges Perec ve OULIPO yazarlarının ortak düşüne,

Edebiyatın olanaklarını, kurgunun sınırlarını, sözün mülkiyetini sınayan bir edebi deneye,

Kuşkuların, varsayımların, ihtimallerin gölgesinde birbirine eklenen öykülerin dönüştüğü bir labirent anlatıya,

Okurunu kurguyla gerçeğin muğlak hudutlarında ipucu aramaya davet eden eşsiz bir yazı avına hoş geldiniz.

Georges Perec'in *Kış Yolculuğu*'nun ve Oulipocuların katkılarıyla bir "hiper-roman"a dönüşen *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler*'in serüveni 1979 yılında başladı.

Perec o yıl, yaşama veda etmeden üç yıl önce, *Kış Yolculuğu* adını verdiği kısa bir öykü yayımladı. Genç bir edebiyat öğretmeninin *Kış Yolculuğu* isimli gizemli bir kitaba rastlamasını, edebiyat tarihini baştan aşağı değiştirebilecek olan bu kitabı –gizemini aydınlatamadan– yitirmesini ve kalan ömrünü bu kitabı aramaya adamasını anlatan birkaç sayfalık öykü, genç öğretmenin kitabın gizemini çözmeye muvaffak olamadan hayatını kaybetmesiyle son buluyordu. Okuru merak uyandırıcı bir ihtimali, bir "önceden intihal" vakasını varsaymaya, yeni ihtimaller tasarlamaya, edebiyat tarihinin mutlak doğrularını, tartışılmaz imzalarını sorgulamaya sevk eden öykü çok geçmeden Perec'in en bilinen, ilgi gören ve yayımlanan metinlerinden biri haline geldi.

tamadres.com

Gelgelelim ne Perec'in öyküsü ne de Perec'in öyküsündeki gizemli kitap *Kış Yolculuğu*'nun öyküsü burada sonlandı. Aksine, Perec'in öyküsünün sonu, yeni bir yolculuğun, kişileri, zamanı ve mekânı aşan –ve işte bu satırlara kadar uzanan– bir yolculuğun başlangıcı oldu.

1992 yılında, Italo Calvino, Raymond Queneau ve elbette Georges Perec gibi OULIPO'nun en üretken isimlerinden biri olan Jacques Roubaud, Perec'in öyküsünün bazı "düzeltmelere" ve "eklemelere" ihtiyacı olduğuna kanaat getirip bir tür devam öyküsü kaleme aldı. *Kuş Yolculuğu* adını verdiği ve Perec'in öyküsünü –bir anlamda– kurgunun alanından çıkarıp gerçeğin zeminine sürükleyen bu metin, işte bu kitapta yer alan anlatıların, Perec'in yolculuğunun peşinden giden, peşine düşen yolculukların ilki oldu. Bu Ouilopocu teşebbüsün, bekleneceği üzere, OULIPO'nun diğer üyelerini kışkırtması uzun sürmedi. Böylesi bir edebi potansiyeli keşfetme merakı, yazının, kurgunun, dilin olanaklarını sınamak için bir araya gelmiş topluluğun neredeyse tüm üyelerinin, tüm Oulipocuların paylaştığı bir edebi arzuya dönüştü. Roubaud'nun teşebbüsünden birkaç yıl sonra, yolculuğa kaldığı yerden devam etmeye karar veren bu defa Hervé Le Tellier oldu. Yolculuğa bambaşka bir yön çizen Le Tellier'yi yıllar içinde diğer OULIPO üyeleri, Jacques Jouet, Ian Monk, Jacques Bens, Michelle Grangaud, François Caradec, Harry Mathews, Mikhaïl Gorliouk, Frédéric Forte, Michèle Audin, Paul Fournel, Marcel Bénabou ve Paul Braffort izledi. Genç edebiyat öğretmeni Vincent Degraël'in, gizemli kitap *Kış Yolculuğu*'nun ve muammalı yazar Hugo Vernier'nin öyküsü, Oulipocuların edebi müdahaleleriyle büyüyüp saçaklandı ve nihayetinde, Georges Perec'in *Kış Yolculuğu* tekil bir öykü olmaktan çıkıp bir kolektif yaratıya, bir çoğul yazıya dönüştü. 2013 yılında Daniel

ismadres.com

Levin Becker tarafından kaleme alınan son öyküyle birlikte *Kış Yolculuğu* –en azından şimdilik– tamamlanmış oldu. *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler* adını taşıyan bu kitap, Perec'in öyküsü ve ona "eklenen" yirmi anlatı, işte bu çoğul hevesin, edebi arzunun ve yazıya dair olanak arayışının somutlaşmış halidir.

Alfred Jarry ve onun patafizik düşüncesinin izinden giderek, altmış yıldan uzun zamandır yazının mekânını genişletmeye, edebiyatın potansiyelini açığa çıkarmaya çalışan OULIPO, bugün, yeni üyelerinin de katılımıyla araştırmalarına devam ediyor. OULIPO'nun (ve yıllar içinde farklı yaratı alanlarına odaklanan Oulipocu alt-oluşumların) laboratuvarlarında zihnin binbir surete bürünen üretimi inceleniyor, mevcut olanaklar sınanıyor, yeni olanaklar keşfediliyor. Her yeni keşif, ilk kurulduğu gün olduğu gibi bugün de OULIPO'nun deney envanterine yeni başlıklar, yeni hedefler ekliyor.

OULIPO tarihindeki sayısız edebi deneyden biri olan *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler* ise çoğulluktan beslenen yapısı, ihtimal evreninin genişliği ve sonsuza uzanabilme potansiyeliyle ayrı bir sahip. 2013 yılında bir bütün halinde yayımlandıktan sonra farklı yaratı zeminlerinde karşılık bulan, birçok incelemeye konu olan ve altını oymaya çalıştığı edebiyat tarihine izini bırakan bu kolektif yaratı, okuru, edebiyatın onaylanmış ve kabul edilmiş tanımlamalarının ötesine geçen bir yazı inşasına tanık olmaya çağırıyor. Bir yandan zamana, öte yandan farklı zihinlere yayılan, kurguyla gerçeğin –bir klişe olmanın ötesinde– iç içe geçtiği ya da üst üste bindiği, farkına varabildiğimiz ve muhtemelen varamadığımız birçok Oulipocu tekniğin kullanıldığı ve Oulipocular tarafından bir "hiper-roman" –ya da Oulipocu tarifiyle söylemek gerekirse bir "öykü çoğaltma makinesi"– olan bu sayfalar, hiç

bankadres.com

şüphesiz, daha birçok tanıma açık: farklı zihinlerin katkısıyla çok sayıda ve farklı türde soruya, yanıta, tespite, teşhise, iddiaya, karşı iddiaya, göndermeye, alıntılamaya, gerekçelendirmeye, yalanlamaya ve fazlasına mesken bir yazı labirenti. "Önceden intihalin" olanaklılığını sorgulayan bir "öncedengören antoloji". Okurunu yazınsal bir deneyin hem gözlemcisi hem öznesi haline getiren bir kurgu aygıtı. Özgünlüğe, kolektif yaratıcılığa ve arkadaşlığa adanmış bir yazınsal anıt.

Gelelim bu Oulipocu teşebbüsün –şimdilik– son durağına. Öykünün bu söz konusu kısmının başlangıcı iki yıl kadar öncesine rastlıyor. *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler*'i çevirmek için masanın başına geçtiğim fakat haftalar boyunca hiç alışık olmadığım bir sıkıntı, bir tür eksiklik, olmamışlık hissi yaşadığım zamanlara. Üstelik henüz somut olmayan bir neticeye dair.

Bu sorunun –birkaç haftama mal olan– tespiti hem çözümü hem de müthiş bir fırsatı beraberinde getirdi. Sorun çoğulluktu. Bu hiper-romanı oluşturan seslerin sahici çoğulluğu karşısında tekil bir sese sahiptim, bir başka deyişle, tekil sesimi çoğaltsam bile, sahici farklılığı yapay bir farklılıkla karşılamanın ötesine geçemeyecektim.

Çözümü –şimdi bana gurur ve mutluluk veren çözümü– bu yolculuğa tek başına çıkmak yerine seslerin çoğulluğuna karışmakta buldum. Yıllardır farklı coğrafyalardan farklı seslere tercüman olmayı seçmiş, bu gayreti hevesle, azimle ve özenle sürdürmüş, Türkçeye sayısız eser kazandırmış ve hepimizin ortak zenginliğine katkıda bulunmuş birbirinden değerli çevirmenleri, edebiyatçıları, yazı insanlarını bu yolculuğa benimle birlikte çıkmaya davet ettim.

tamodres.com

Bugün, hem Georges Perec'in ve OULIPO'nun bu benzersiz yolculuğuna katılmış –ve çevirinin kaçınılmaz kusurlu tabiatı gereği *Kış Yolculuğu ve Peşindeki Öyküler*'e Oulipocu bir müdahalede bulunmuş– olmanın keyfini, hem de Türkiye'nin önde gelen çevirmenleriyle birlikte çalışmış, eşsiz bir tecrübeyi paylaşmış ve bu değerli insanlarla aynı sayfalarda buluşmuş olmanın onurunu ve mutluluğunu yaşıyorum. Davetimi geri çevirmedikleri, bu yazı hevesini paylaştıkları, birikimleriyle bu anlatıyı zenginleştirdikleri için Ömer Aygün'e, Zeynep Bengü'ye, Şule Çiltaş'a, Sosi Dolanoğlu'na, Ayşe Ece'ye, Armağan Ekici'ye, Ebru Erbaş'a, Elif Gökteke'ye, Gülay Oktar'a, Saadet Özen'e, Nihan Özyıldırım'a, Orçun Türkay'a, İnci Uysal'a, Birsel Uzma'ya, Cemal Yardımcı'ya, İsmail Yerguz'a ve Ebru Yılmaz'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu yolculuğa ilk adımı birlikte attığımız, başından beri –her zaman olduğu gibi– heyecanla bana destek olan Cem İleri'ye ise ayrıca teşekkür etmek isterim.

Ve Georges Perec, Oulipocular, yazının olanaklarını keşfe çıkan tüm kâşifler, hepinize sonsuz teşekkürler. Açtığınız yollar için. Apollinaire'in ifadesiyle "işaret fişeği olduğunuz" için.

Nisan 2021

kitapdiyes.com

tamadres.com

Georges Perec

Kış Yolculuğu

Çeviren: Ayberk Erkay

tamadres.com

tamadres.com

1939 Ağustos'unun son haftasında, Paris'in savaş söylentileriyle iyiden iyiye çalkanlanmaya başladığı günlerde, Vincent Degraël isimli genç bir edebiyat öğretmeni, meslektaşı Denis Borrade'ın ailesinin Le Havre yakınlarında bulunan evine birkaç günlüğüne misafirliğe davet edilmişti. Paris'e dönüşünden bir gün önce, hani insanın mutlaka okuyacağım deyip de kendini briç masasında dördüncü bulmadan önce ateşin başında sayfalarını karıştırmakla yetindiği kitaplardan birine denk gelmek umuduyla ev sahiplerinin kütüphanesini karıştırdığı sırada, o güne kadar varlığından habersiz olduğu Hugo Vernier isimli bir yazar tarafından kaleme alınmış, daha ilk birkaç sayfasıyla bile genç adamı kendine hayran bırakmayı başaran ve kalanını okumak için odasına çıkmadan önce az kalsın arkadaşından ve ailesinden müsaade istemeyi unutmasına sebep olacak kadar onu derinden etkileyen *Kış Yolculuğu* isimli ince bir kitaba rastladı.

Kış Yolculuğu birinci tekil şahısta kaleme alınmış, göğü kara bulutlarla kaplı, kasvetli ormanlara, hafif eğimli tepelere ve yeşile çalan tesviye havuzlarının böldüğü kanallara mesken Flandra ya da Ardennes manzaralarını çağrıştıran yarı-düşsel bir diyarda geçen bir tür anlatıydı. Kitap iki bölüme ayrılmıştı. Daha kısa olan ilk bölüm, bir kâhinin kaleminden çıkmışçasına, isimsiz

kahramanın -eldekilere bakılırsa genç bir adamın- kesif bir sise gömülmüş bir gölün kıyısında son bulan ve bu son durağa varıncaya kadar her aşaması başarısızlıkla sonuçlanmış bir geçiş ayinini andıran yolculuğunun izini sürüyordu; burada anlatılana göre, genç adam gölün kıyısına vardığında, kendisini bir kayıkçının beklediğini görür ve kayıkçı tarafından ortasında yüksek çatılı, kasvetli bir evin bulunduğu sarp bir adacığa götürülür; kayıktan inip, adaya yegâne girişi teşkil eden dar pontona henüz adımını atmıştır ki birden ortaya tuhaf bir çift çıkar : Sanki bir anda sisin içinden peydahlanan yaşlı bir adamla yaşlı bir kadın, sırtlarında upuzun, siyah pelerinleriyle, genç adamın yanına sokulur, iki yandan koluna girip, onu aralarına alırlar ve bu üçü, birbirlerine lehimlenmiş gibi, taşlı bir patikayı tırmanır, eve girer, ahşap bir merdivenden çıkarak bir odaya geçerler. İhtiyarlar, odaya girdikten hemen sonra, tıpkı ortaya çıktıkları gibi, izah edilmesi mümkün olmayan bir şekilde ortadan kaybolur, genç adamı odanın ortasında tek başına bırakırlar. Lüzumu kadarınca döşenmiş bir odadır burası : çiçek desenli kreton bir örtüyle kaplı bir yatak, bir masa, bir sandalye. Şöminede ateş yanmaktadır. Sofrada yemek hazırdır: bakla çorbası, dana kolu rostosu. Genç adam, odanın tavana kadar uzanan penceresinden, dolunayın bulutların arasından belirişini seyreder, sonra sofraya oturur ve yemeye başlar. Kitabın birinci bölümü, yalnız başına yenilen bu yemekle sona erer.

İkinci bölümse tek başına neredeyse kitabın beşte dördüne karşılık geliyordu ve önceki kısa anlatıya, ardından gelecek bu bölüme bahane olsun diye yer verildiği süratle anlaşılıyordu. Şiirler, esrarengiz özdeyişler ve kâfirane efsunlarla iç içe geçmiş coşkun bir lirizmin hüküm sürdüğü uzun bir itiraftı bu. Vincent

tanadies.com